

Nr 12.

Ankom till riksdagens kansli den 5 mars 1931 kl. 6 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 18 § 1 mom. och 22 § 2 mom. förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket ävensom i ämnet väckta motioner.

I en den 3 januari 1931 dagteknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 17, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga följande, vid propositionen fogade

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 18 § 1 mom. och 22 § 2 mom. förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket¹.

Härigenom förordnas, att 18 § 1 mom. och 22 § 2 mom. förordningen den 15 december 1914 angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

18 §.

1 mom. I varje tobaksvaras priskurantpris skall skatt ingå dels med ett belopp, vilket motsvarar nedanstående procent av priskurantpriset eller i fall, som avses i 22 § 2 mom. fjärde stycket, av varans värde, dels ock med nedan angivna, i förhållande till varans myckenhet bestämda belopp, nämligen:

¹ Senaste lydelse, se beträffande 18 § 1 mom. 1927: 138 och beträffande 22 § 2 mom. 1926: 23.

	För inom riket tillverkad vara			För till riket införd vara		
	procent av priskurantpriset eller värdet	belopp för		procent av priskurantpriset eller värdet	belopp för	
		1 st.	1 kg.		1 st.	1 kg.
		öre	kr.		öre	kr.
Cigarrer	24	0.8	—	28	4	—
Cigarrcigarretter	33	0.4	—	34	2	—
Cigarretter	50	0.2	—	41	1.8	—
Röktobak	41	—	1.50	41	—	1.50
Tuggtobak	31	—	1	41	—	1.50
Snus.....	37	—	0.75	39	—	1.50

I skattehänseende — — — gram.

22 §.

2 mom. För tobaksvara, importerad till tullinlandet enligt denna paragraf, skall erläggas en licensavgift, som utgöres av den å varan enligt 18 § belöpande skatt ävensom av ett belopp, motsvarande vad monopolets utöware för täckande av sina omkostnader samt vinst pålägger tobaksvara med samma priskurantpris eller i fall, som avses i fjärde stycket av detta moment, med samma värde. Nämda belopp må ej överstiga 8 procent av varans priskurantpris eller värde.

Till — — — avgift.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1931.

Till utskottet hava jämväl överlämnats två i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen de likalydande motionerna nr 117 i första kammaren av herrar *Bergman* och *Leander* samt nr 136 i andra kammaren av herr *Ljunggren*, däri hemställts, dels »att riksdagen utöver vad i Kungl. Maj:ts proposition nr 17 föreslås måtte besluta en ytterligare höjning av skattesatserna på tobaksvaror, så att en genom denna höjning ökad inkomst kan beräknas tillfalla statsverket av fem miljoner kronor», dels ock »att bevillningsutskottet måtte på lämpligt sätt avväga och föreslå de för ändamålet erforderliga skattesatser, som böra åsättas de olika varuslagen».

Utskottet. Statsverkets inkomster av tobakshanteringen inflyta — bortsett från den kronoskatt, som Aktiebolaget Svenska Tobaksmonopolet har att erlägga — i väsentligen två olika former, nämligen dels såsom utdelning å de staten tillhöriga stamaktierna i bolaget, dels ock såsom tobaksskatt.

Gällande bestämmelser.

Gällande bestämmelser om skatt å tobaksvaror innehållas i förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket, med däri vidtagna ändringar. I varje tobaksvaras priskurantpris skall enligt 18 § 1 mom. av nämnda förordning skatt ingå dels med ett belopp, vilket motsvarar nedanstående procent av priskurantpriset eller, i visst fall, av varans värde, dels ock med nedan angivna, i förhållande till varans myckenhet bestämda belopp, nämligen:

	För inom riket tillverkad vara			För till riket införd vara		
	procent av priskurantpriset eller värdet	belopp för		procent av priskurantpriset eller värdet	belopp för	
		1 st.	1 kg.		1 st.	1 kg.
		öre	kr.		öre	kr.
Cigarrer	22	0.8	—	26	4	—
Cigarrcigarretter	31	0.4	—	32	2	—
Cigarretter	48	0.2	—	39	1.3	—
Röktobak	39	—	1.50	39	—	1.50
Tuggtobak	29	—	1.00	39	—	1.50
Snus	37	—	0.75	39	—	1.50

För importerad tobaksvara skall enligt 22 § 2 mom. i monopolförordningen erläggas en licensavgift, som utgöres av den å varan belöpande skatt ävensom av ett belopp, motsvarande vad monopolets utövare för täckande av sina omkostnader samt vinst pålägger tobaksvara med samma priskurantpris eller, i visst fall, med samma värde. Nämnda belopp må ej överstiga 10 procent av varans priskurantpris eller värde.

Sedan förslag till nytt avtal mellan staten och Aktiebolaget Svenska Tobaksmonopolet angående utövandet av statens tobaksmonopol genom proposition nr 195 blivit underställt 1930 års riksdag, berörde riksdagen i sin skrivelse nr 258 i anledning av samma proposition bland annat frågan om avvägningen mellan statens utdelning å stamaktierna i nämnda bolag och intäkten av tobaksskatten ävensom frågan om dispositionen av bolagets vinstmedel samt anförde därvid följande:

Vid flera tillfällen hade statsmakterna givit uttryck åt den uppfattningen, att statens vinst ur tobakshanteringen huvudsakligen borde uttagas i form av skatt, medan utdelningen borde begränsas. Sålunda skulle det enligt punkt 5 i tilläggskontrakt den 20 juni 1924 till avtalet mellan svenska staten och monopolbolaget åligga bolaget att vid fastställandet av tobaksvaras priskurantpris så avväga den del av belastningen å varan, som avsåge att lämna vinst å rörelsen, att vinsten därvid icke beräknades högre, än som vore erforderligt för beredande åt bolaget av skälig inkomst å rörelsen. Enligt uttalande av 1924 års riksdag skulle 7 procent utdelning å preferensaktiekapitalet kunna betraktas såsom skälig utdelning. Från och med år 1927 hade utdelningen utgjort å preferensaktierna 7 procent och å stamaktierna 13 procent.

1930 års
riksdag.

Vid framläggande av proposition nr 36 till 1926 års riksdag med förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket uttalade dåvarande chefen för finansdepartementet att, då det med hänsyn till omfattningen av bolagets verksamhet kunde erbjuda svårighet att verkställa affärsberäkningarna så, att bolaget för varje år erhöle just den vinst, som förutsattes i femte punkten, han ansåge bolaget böra erhålla möjlighet till ytterligare fondbildning. I sistnämnda proposition, vilken vann riksdagens bifall, föreslogs därför den ändring i kontraktet att, sedan utdelning verkställdes å preferensaktierna med 7 procent och å stamaktierna med 13 procent, avsättning finge äga rum till vinstregleringsfond samt, efter det vinstregleringsfonden uppginge till 5 miljoner kronor, jämväl till andra, ej särskilt angivna fonder. Av styrelsens förvaltningsberättelse rörande bolagets verksamhet år 1929 framginge, att, för den händelse styrelsens förslag till vinstens fördelning godkändes av bolagsstämman år 1930, vinstregleringsfonden skulle uppgå till 5 miljoner kronor och dispositionsfonden till något mer än 10.6 miljoner kronor.

I Kungl. Maj:ts föreliggande förslag till avtal angående utövande av statens tobaksmonopol hade gällande principer i fråga om bolagets vinstpolitik bibehållits. Sålunda föreskrevs i § 4 i nämnda förslag, att bolaget vid försäljning av tobaksvaror skulle tillämpa sådana prissättningsgrunder, att, under beaktande av önskvärheten att undvika allt för ofta återkommande ändringar i prissättningen, bolaget icke bereddes större inkomst av rörelsen, än att bolaget efter avskrivning och avsättning till fonder, i den mån sådan avsättning finge förekomma, med säkerhet kunde lämna vederbörlig utdelning å aktiekapitalet, och att bolaget vid prissättningen skulle tillse, att den konsumerande allmänheten skyddades mot obehörig fördyring av varorna. Emellertid komme enligt förslaget utdelningen å stamaktierna icke längre att stå i visst förhållande till utdelningen å preferensaktierna, utan, sedan å de sistnämnda utbetalats utdelning och avsättning till fonder ägt rum, kunde återstående vinst disponeras för utdelning å stamaktierna.

Den under senare år tillämpade principen, att statens vinst ur tobakshandlingen utöver skälig avkastning å statens i företaget nedlagda kapital skulle uttagas genom tobaksskatten, borde även för framtiden upprätthållas i full utsträckning. Därest utdelningen å stamaktierna komme att växla i storlek efter resultatet av bolagets verksamhet, låge det antagandet nära till hands, att bolagets prispolitik skulle komma att i viss mån påverkas av budgetens behov och bolagets vinster sålunda utnyttjas i budgetreglerande syfte. Såsom i motionen II: 505 framhållits, måste det anses mindre lämpligt att på ett dylikt sätt utöva en av riksdagen icke beslutad beskattning samtidigt som en sådan inverkan å prispolitiken skulle kunna för monopolbolaget medföra svårigheter. Möjligheten att inverka å storleken av utdelningen å stamaktierna genom prissättning å bolagets varor borde därför icke längre hållas öppen. Den ordning, som enligt vad ovan nämnts tillämpats alltsedan år 1927 och vilken innebure, att statens utdelning å stamaktierna fixerats, torde följaktligen böra bibehållas samt säkerställas genom föreskrift i bolagsordningen. Riksdagen hade funnit utdelning å stamaktierna böra utgå efter samma procenttal som å preferensaktierna eller med 5½ procent. Härigenom hade givetvis icke avsetts att minska vare sig storleken av den utdelning, som enligt statsverkspropositionen beräknats komma att tillgodoföras statsverket under nästkommande budgetår, eller den sammanlagda årliga in-

komst, som statsverket vid ett bibehållande av utdelningen vid 13 procent skulle kommit att uttaga ur tobakshanteringen. Riksdagen förutsatte däriör, att minskningen av utdelningen kompen serades till erford erligt be-
lopp skattevägen.

Det syntes knappast bliva möjligt för bolaget att, under beaktande av kravet att undvika allt för oita återkommande ändringar i prissättningen, föra en sådan prispolitik, att just den för en dylik förräntning av aktiekapitalet erforderliga årsvinsten skulle erhållas. För att be-
reda bolaget möjlighet att föra en mera obunden prispolitik samt för att den sålunda bestämda avkastningen å statsverkets i företaget nedlagda kapital med säkerhet skulle kunna utgå borde bolaget förfoga över en vinst- och prisregleringsfond. Till denna fond borde de vinstmedel överföras, som återstode sedan utdelning å aktier ägt rum samt erforderlig avsättning till andra ionder samt eventuell avskrivning å monopolrätten skett. Storleken av en dylik fond borde emellertid begränsas och hade det synts riksdagen, som om det högsta belopp, vartill densamma skulle lå uppgå, borde sättas till 10 miljoner kronor.

Med den sålunda föreslagna anordningen vore det angeläget tillse, att icke hos bolaget, som under de senaste åren fonderat mycket avsevärda belopp, medel komme att kvarhållas, som icke vore direkt behövligen för rörelsen. Genom att bolaget under år 1931 torde komma att till statsverket utbetala utöver utdelning med 13 procent en tillfällig utdelning med ett belopp av 4,350,000 kronor samt bolaget, sedan av preferensaktiekapitalet 16 miljoner kronor inlösts, kunde använda tillgängliga över-
skottsmedel till amortering av för nämnda inlösning upplånade medel, syntes det möjligt att undgå nys nämnda konsekvens.

Genom föreliggande avtalsörslag komme det förutvarande hindret för bolaget att verkställa avskrivning å den till 38 miljoner kronor bokförda monopolrätten att undanröjas. De betydande fonderingar, över vilka bolaget förfogade jämväl i form av s. k. dolda reserver, lämnade bolaget möjlighet att på en gång å monopolrätten avskriva ett betydande belopp. Vid bedömandet av frågan, med vilken hastighet monopolrätten borde avskrivas genom disposition av bolagets årsvinster, komme Kungl. Maj:t säkerligen att taga hänsyn till den omständigheten, att bolaget skulle äga avsätta betydande belopp till vinst- och prisregleringsfonden.

Den föreliggande propositionen avser i huvudsak en höjning av skatten *Propositionen.* å tobaksvaror och är föranledd av 1930 års riksdags beslut om sänkning av utdelningen å staten tillhöriga stamaktierna i Aktiebolaget Svenska Tobaksmonopolet från 13 till 5 1/2 procent samt riksdagens i samband därmed gjorda uttalande, att den sålunda uppkomna minskningen av utdelningen borde till erforderligt belopp kompenseras skattevägen. Med utgångspunkt från att minskningen i utdelning skulle belöpa sig till 2,175,000 kronor, vilket belopp det sålunda skulle gälla att i stället tillgodoföra staten såsom tobaksskatt, har i propositionen i anslutning till förslag av styrelsen för Tobaksmonopolet, förordats höjning av den procentuella värdeskatten å de olika varuslagen med 2 procent, varvid dock snus skulle undantagas från skattehöjningen. Föredragande de-

partementschefen har enligt det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet anfört följande i fråga om det framlagda förslaget:

Förslaget utginge från att skatteökningen skulle genomföras utan prispförhöjning å tobaksvaror. Emellertid syntes, enligt vad styrelsen för Tobaksmonopolet uttalat, en höjning av skatten å snus nu icke kunna genomföras utan att priset å snus ökades. På grund härav och då riksdagen redan vid behandling av den år 1927 beslutade regleringen av skattesatserna å tobak — däri ingått höjning av myckenhetsskatten å snus från 50 till 75 öre per kilogram — uttalat sig emot ökning av priset å snus, hade i förslaget snus undantagits från den ifrågasatta skattehöjningen. Detta hade desto hellre låtit sig göra, som redan vid en höjning av den procentuella värdeskatten å andra tobaksvaror än snus med föreslagna 2 procent ett överskott kunde väntas uppstå utöver vad som komme att erfordras såsom komensation för minskad vinstutdelning. Genom en höjning av värdeskatten å andra tobaksvaror än snus med 2 procent uppkomme, därest man utginge från 1929 års omsättnings-siffror, en ökning av skatteintäkterna med cirka 2,250,000 kronor eller cirka 75,000 kronor mera än som beräknats vara erforderligt för att täcka minskningen av vinstutdelningen. Man syntes sålunda kunna utgå från att vid genomförande av den av styrelsen föreslagna skattehöjningen statens inkomster av Tobaksmonopolet skulle bliva i stort sett oförändrade.

För att den av handlandena bedrivna importen av tobaksvaror ej till följd av höjningen av skattesatserna skulle komma i mera ogynnsamt läge än hittills, borde Tobaksmonopolets andel i den licensavgift, som utginge å tobaksvaror importerade av handlande, sänkas från för närvarande utgående tio till åtta procent av den importerade varans pris-kurantpris eller värde; och borde denna senare siffra i förordningen angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket angivas såsom den högsta procentsats, som kunde ifrågakomma.

Motionerna.

Motionärerna hava såsom motivering för sin hemställan, att riksdagen utöver Kungl. Maj:ts förslag måtte besluta en ytterligare höjning av skattesatserna på tobaksvaror, så att en genom denna höjning ökad inkomst kunde beräknas tillfalla statsverket av fem miljoner kronor, åberopat vad av motionärerna anförts i av dem väckta motioner (I: 116 och II: 134) om avslag å Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framställda förslag, att ur fonden för statsskuldens amortering skulle för nästkommande budgetår tagas i anspråk ett mot vissa kapitalökningsanslag å skattebudgeten svarande belopp av 13.46 miljoner kronor. I sistnämnda motioner, till vilka utskottet torde få hänvisa, har föreslagits, att täckning för omförmälda anslagsbelopp i stället måtte beredas dels ur statsverkets kassafond och dels genom höjning av tobaksskatterna. Dessa skatter vore, anföra motionärerna, liksom alkoholskatterna av den beskaf-

fenhet, att ingen behövde underkasta sig dem, då de icke drabbade någon nödvändighetsvara utan en lyxvara, men i olikhet mot alkoholskatterna inginge de i den allmänna budgeten.

Såsom av det föregående framgår, är det i förevarande proposition framlagda förslaget om höjning av tobaksskatten föranlett av nästlidet års riksdags uttalanden om avvägningen mellan statens utdelning å stamaktierna i Tobaksmonopolet och intäkten av tobaksskatten.

*Utskottets
yttrande.*

Vad åter angår det av motionärerna framställda förslaget, att utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit en ytterligare höjning skulle vidtagas i skattesatserna på tobaksvaror, medförande en ökad inkomst för statsverket av 5 miljoner kronor, sammanhänger detta med samma motionärens i andra motioner gjorda hemställan om avslag å Kungl. Maj:ts förslag, att fonden för statsskuldens amortering skulle för nästa budgetår i viss utsträckning tagas i anspråk för skattebudgeten. Enligt motionärernas förslag skulle medel för budgetens finansiering i stället bland annat beredas genom nyssnämnda höjning av tobaksskatten. Utskottet har alltså haft att överväga, huruvida en ytterligare höjning av tobaksskatten är att förorda framför ett disponerande av tillgångar, härrörande av rusdrycksmedel. Med beaktande av de synpunkter, som kunna inverka på ett dylikt val, har utskottet för sin del funnit sig böra avstyrka motionärernas förslag om tobaksskattens höjning.

Enligt utskottets mening bör alltså höjningen av tobaksskatten begränsas till vad som angivits i propositionen. Mot de där föreslagna ändringarna i förordningen angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Vid behandlingen av förevarande proposition och motioner har inom utskottet till stöd för en ytterligare höjning av tobaksskatten anförts, att inkomsten av Tobaksmonopolets rörelse under det gångna året föranlett sänkningar av utförsäljningspriset å vissa tobaksvaror. I anledning härav har utskottet ansett sig böra erinra, att Tobaksmonopolet enligt gällande avtal angående utövädet av statens tobaksmonopol har att beakta önskvärdheten att undvika allt för ofta återkommande ändringar i pris-sättningen samt att bolaget äger möjlighet att disponera det överskott å rörelsen, som ej erfordras för aktiekapitalets förräntning, för avsättning till en vinst- och prisregleringsfond ävensom, efter Kungl. Maj:ts medgivande, till avskrivning å den till 38 miljoner kronor bokförda monopolrätten.

Under återopande av vad ovan anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 17 och med avslag å de likalydande motionerna I:117 av herrar Bergman och Leander samt II:136 av herr Ljunggren, antaga

ovan införda, vid propositionen fogade förslag till förordning om ändrad lydelse av 18 § 1 mom. och 22 § 2 mom. förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket.

Stockholm den 5 mars 1931.

På bevillningsutskottets vägnar:

JOH. NILSSON.

Närvarande: herrar Nilsson i Kristianstad, Bårg*, Örne, Bergman, Boman, Ericson i Obergå, Jönsson i Slåtåker, Björnsson, Leander, Lövgren i Nyborg*, Olsson i Ramsta, Björklund*, Olsson i Golvvasta, Wohlin, Olsson i Gävle, Nilsson i Hörby, Åström, Ericson i Boxholm, Johansson i Krogstorp och Anderson i Norrköping.

* Icke närvarit vid justeringen av betänkandet.

Reservation

av herrar *Bergman*, *Leander* och *Olsson* i Ramsta, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava följande lydelse:

»Såsom av det föregående — — (= utskottet, sid. 7) — — tobaksskatten.

Vad angår det av motionärerna — — (= utskottet, sid. 7) — — rusdrycksmedel. I detta avseende ha tobaksmedlen den fördelen att deras användning icke möter den betänklighet som disponerandet av en för visst annat ändamål bildad fond framkallar. Emellertid har frågan om en höjning av tobaksskatten även, oavsett dess statsfinansiella betydelse, en icke oviktig innebörd med hänsyn till önskvärdheten av att tobaksbrukets utbredning i folkhälsans intresse motverkas bland ungdomen. Den ur sociala synpunkter berättigade kritiken mot beskattning av allmänna konsumtionsartiklar kan, som motionärerna erinrat, icke med fog göras gällande gent emot beskattningen av i och för sig skadliga lyxvaror, en beskattning som ju ingen mot sin önskan behöver underkasta sig.

Utskottet vill därför med tillstyrkande av de ovannämnda motionerna hemställa att, förutom den skattebeläggning, som i Kungl. Maj:ts proposition föreslås såsom en konsekvens av den under fjolåret genomförda nya organisationen av tobaksmonopolet, vilken skattebeläggning icke avses innebära någon ökning av nuvarande försäljningspriser för tobaks-

varor, en ytterligare höjning av den procentuella värdeskatten å de olika varuslagen med 4 procent måtte beslutas. Härigenom skulle vid oförändrad konsumtion det i motionerna angivna beloppet fem miljoner kronor något överskridas, men då genom skattens höjning med ytterligare 4 procent en motsvarande prisförhöjning av varorna förutsättes, torde man kunna beräkna att någon minskning av konsumtionen inträder, som kompenserar detta överskott. En förhandsberäkning måste enligt sakens natur i ett sådant fall alltid bliva endast ungefärlig.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 17 och med bifall till de likalydande motionerna I:117 av herrar Bergman och Leander samt II:136 av herr Ljunggren, antaga följande

Förslag till förordning om ändrad lydelse av 18 § 1 mom. och 22 § 2 mom. i förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket.¹

Härigenom förordnas, att 18 § 1 mom. och 22 § 2 mom. i förordningen den 15 december 1914 angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket skola i nedan avgivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

18 §.

1 mom. I varje tobaksvaras priskurantpris skall skatt ingå dels med ett belopp, vilket motsvarar nedanstående procent av priskurantpriset eller i fall, som avses i 22 § 2 mom. fjärde stycket, av varans värde, dels ock med nedan angivna, i förhållande till varans myckenhet bestämda belopp, nämligen:

	För inom riket tillverkad vara			För till riket införd vara		
	procent av priskurantpriset eller värdet	belopp för		procent av priskurantpriset eller värdet	belopp för	
		1 st.	1 kg.		1 st.	1 kg.
Cigarrer	28	öre	kr.	32	öre	kr.
Cigarreigarretter	37	0.8	—	38	4	—
Cigarretter	54	0.4	—	45	2	—
Röktobak	45	0.2	—	45	1.3	—
Tuggtobak	45	—	1.50	45	—	1.50
Tuggtobak	35	—	1.00	45	—	1.50
Snus	41	—	0.75	43	—	1.50

¹ Senaste lydelse, se beträffande 18 § 1 mom. 1927: 138 och beträffande 22 § 2 mom. 1926: 23.

I skattehänseende — — — gram.

22 §.

2 mom. För tobaksvara, importerad till tullinlandet enligt denna paragraf, skall erläggas en licensavgift, som utgöres av den å varan enligt 18 § belöpande skatt ävensom av ett belopp, motsvarande vad monopolets utöware för täckande av sina omkostnader samt vinst pålägger tobaksvara med samma priskurantpris eller i fall, som avses i fjärde stycket av detta moment, med samma värde. Nämnda belopp må ej överstiga 8 procent av varans priskurantpris eller värde.

Till — — — avgift.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1931.»